

18. april 12

J.nr. 17B

Kulturstyrelsen
Center for Kulturarv og Arkitektur
H. C. Andersens Boulevard 2
1553 København V.

Via mail: ka@kulturstyrelsen.dk

Kommentarer til Kulturstyrelsens brev om ”Fremtidig varetagelse af den arkæologiske virksomhed”, dateret d. 24. april 2012

Tak for fremsendelse af ovenstående og muligheden for at komme med bemærkninger til den reviderede tidsplan og til de reviderede kvalitetskrav i forbindelse med den arkæologiske praksis. ODM har haft lejlighed til at sende det fremsendte i en meget kort høring blandt bestyrelsens interessenter – og har endvidere fået fremsendt en lang række kommentarer fra de arkæologisk gravende museer. En række af disse udsagn og kommentarer er søgt fremstillet i det følgende.

Vedr. tidsfrister og den videre proces:

ODM er af den overbevisning, at der til den kommende proces, der er den mest komplicerede for museerne – og som vil kræve stillingtagen fra flest, er afsat alt for kort tid. Det forekommer ikke rimeligt, hvis administrative termer som respekt for decentralitet og nærhed til borgerne betyder, at der efter en administrativ interim periode på mere end 4 måneder, fra afholdelse af møde i januar 2012 og til dato, nu sættes gang i en stærkt forceret og svært gennemførlig proces, hvor alene det decentrale niveau vil lide. Eventuelle samarbejder, fusioner, afgivelse af faglig suverænitet, medarbejderansvar, ansvarsområde mv. kræver grundige drøftelser i bestyrelserne - og bør ske på baggrund af dybtgående analyser af museernes egne fremtidige ønsker til indholdsprofil og opgavevaretagelse. Efter en sådan stillingtagen i museumsbestyrelserne forestår efterfølgende behandling hos museernes hovedtilskudsgivere: de kommunale kulturudvalg og/eller byråd, ligesom der kan være krav i vedtægter om høringer i museumsforeninger mv. Flere af de foreslåede fremtidige organisationstyper vil endda være forbundet med behandling i flere museers bestyrelser og kommuner. Derfor er perioden mellem juni - sept. ikke lang nok, når her i medregnes, at det kommunalpolitiske system i grove træk holder ferie fra sidst i juni til sidste halvdel af august!

ODM står uforstående for dette hastværk, og ønsker at Kulturstyrelsen tilstræber at give denne vigtige del af processen mere tid. Gerne til 1. december - eller i det

Association of Danish Museums
Vartov, Farvergade 27D
1463 København K, Denmark
T + 45 4914 3966
F + 45 4914 3967
info@dkmuseer.dk
www.dkmuseer.dk

Nils M. Jensen
Direktør/Director
M +45 25489328
nmj@dkmuseer.dk

mindste til 1. november 2012. Med den lange implementeringsfase i øvrigt in mente, forekommer det ikke nødvendigt med dette hastværk!

Vedr. begrebet "Den arkæologiske virksomhed":

I det tilsendte opereres med begrebet "den arkæologiske virksomhed". Der står ikke noget om der her kun tænkes på forhold i henhold til Museumslovens kap. 8 - og altså kun omfattede de bygherrefinansierede arkæologiske undersøgelser. På mødet i Kulturstyrelsen d. 19. januar d.å. blev det betonet, at temaet alene var arkæologien i forhold til Museumslovens kap. 8, men med det her fremsendte er der usikkerhed om de beskrevne forhold påtænkes at skulle gælde hele den samlede arkæologiske virksomhed. Hvis der er tale om hele det arkæologiske arbejde i Danmark, er der således en meget stor forskel fra udmeldingerne på mødet d. 19. januar, hvor det kun drejede sig om Kap. 8 arbejdet. Forudsætninger og krav er i givet fald således langt mere vidtrækkende for de arkæologiske museer end på det hidtil debatterede grundlag.

Vedr. de udmeldte modeller for arkæologiens varetagelse fremover:

Det umiddelbart mest iøjnefaldende er at *der mangler en 5. model*, der angiver hvorledes selvstændige arkæologiske enhedsmuseer kan samarbejde om at løse opgaven uden at afgive det arkæologiske ansvarsområde - eller midlertidig afgivelse af ansvarsområdet til andet museum via en hovedaftale. Den internationale evaluering af arkæologien, som der i øvrigt refereres til, peger på behovet for mere forskning i arkæologien, men roser entydigt den decentrale model, der giver nærhed til brugerne. Det forekommer, at man i forsøget at afhjælpe én mangel er ved at ødelægge en i øvrigt velfungerende og rost model. Der er behov for at få anvist en model, hvor selvstændigheden og decentraliteten kan bevares - samtidig med at man via strategiske samarbejder kan løfte forskningsopgaven.

Det må slås fast, at en fremtidig model for et kvalitativt løft på alle områder af den arkæologiske praksis *også* kan foregå ved at etablere samarbejder på et fundament af selvstændige enhedsmuseer, der for borgerne og for de kommunale forvaltninger, især har følgende fordele:

- Nærhed sikrer en hurtig og effektiv sagsbehandling, der bygger på et tæt samarbejde mellem de kommunale planlæggere og det lokale museum. På et lokalt/kommunalt forankret museum har medarbejderne et indgående kendskab til den kommunale planlægning og erhvervsudvikling. Medarbejderne kender de forvaltningsmæssige arbejdsgange, og de har et indgående kendskab til det fysiske landskab, kulturmiljøerne og de historiske kvaliteter i kommunens byer og landsbyer.
- borgerne er sikret et museum, som fortæller hele historien fra de ældste tider og til nu. Det vil efterlade en række museer amputerede, hvis arkæologien bliver skilt ud. Både de historiske spor i landskabet og fortællingerne om de mennesker som levede her før os medvirker til at forme identiteten hos de mennesker, som bor i vores kommuner i dag. Både den faglige ekspertise, de fundne genstande og formidlingen af historien bør være forankret lokalt. Ikke mindst fordi udgifterne i alt væsentlighed også afholdes lokalt!

- Sikring af økonomien. Det handler om lokale arbejdspladser, og det handler om den økonomisk mest rationelle drift for kommunerne og for de private bygherrer. Museumsloven *skal* forvaltes, og hvis opgaverne ikke løses af arkæologiansvarlige på det lokale/kommunale museum, skal de løses af fagfolk fra et større, men også fjernere museum. Det vil givetvis betyde tungere bureaukrati og langsommere sagsbehandling, blandt andet pga. manglende lokalkendskab. Herudover kan tilføjes forhold som større udgifter til besigtigelser og udgravninger blandt andet pga. større afstand.

Selvom det er den mest beskrevne model i fremsendte brev er model 4, åbner modellen stadig for flere spørgsmål end svar. Et oplagt spørgsmål er således om man reelt forestiller sig muligheden for et ansvarsskifte efter en overstået 5 – årig ansvarsperiode? Ikke mindst en lang række uafklarede administrative forhold i henhold til almindelig virksomhedsoverdragelse (medarbejderrelationer m.m., praktiske forhold i opgavevaretagelsen m.m.) trænger sig i den sammenhæng på.

De økonomiske implikationer er ikke gennemskuelige.

Det forekommer ikke klarlagt, om der vil ske ændringer i statslig støttetildeling til de museer der fremover skal forestå det arkæologiske arbejde, ligesom det heller ikke er klarlagt om støttetildelingen til museer, der måtte opgive arkæologi som arbejdsfelt ændres. Et museum der modtager et større ansvarsområde og forpligtelsen i forbindelse med sagsbehandling mv. vil selvklart få øgede omkostninger. Hvordan tænkes disse forhold kompenseret? – evt. alene ved den forventede kap. 8 aktivitet? I givet fald er det svært at se, at forskningen styrkes, da forskningen ikke dækkes af bygherremidler. Det samme gør sig i øvrigt gældende i forhold til ønskerne til formidling af arkæologien – i det formidling ikke, i hvert fald på nuværende tidspunkt, kan finansieres af den bygherrebetalte arkæologi.

Et uafklaret forhold er i øvrigt, hvilket indflydelse den skarpt adskilte kapitel 8 økonomi vil få på museernes delvise momsfradrag, som de arkæologiske museer nu har. Et forhold der er af væsentlig økonomisk betydning for museerne.

Vedr. kvalitetskravene:

Generelt virker kravene rimelige og velovervejede. Endvidere virker det fornuftigt ikke at række ind over museernes ledelsesret ved at kræve en PhD grad som forudsætning for at være chef for den arkæologiske afdeling, men i stedet kræve, at der arbejdes på en kontinuerlig styrkelse af det akademiske niveau.

Det skal i øvrigt bemærkes, at en lang række indsamlede refleksioner af mere praktisk karakter (samlings og datas placering og magasinering, formidlingspraksis i områder med arkæologisk dækning andetsteds o. m. a.) er udeladt i dette notat.

Vi ser frem til den videre proces, og stiller os gerne til rådighed for uddybning. I sammenhæng med den videre proces – og det fælles ønske om at sikre åbenhed og transparens – kunne det være betimeligt at nedsætte en *administrativ og strategisk følgegruppe*, med det formål at sikre at processen fortsat forløber åbent og med inddragelse af såvel museernes ledelser som de politiske baglande. ODM stiller sig også gerne til rådighed i en sådan proces.

På vegne af ODM

Med venlig hilsen

Nils M. Jensen